

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

БЕСТУЖЕВА С. В.

*доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця м. Харків, Україна*

В умовах глобального розвитку світової економіки, який супроводжується зміною пріоритетів у міжнародній економічній взаємодії, загостренням конкуренції між суб'єктами світогосподарських зв'язків, особливого значення набуває ефективна інтеграція країни у систему світового господарства. Однією з важливих складових міжнародної економічної діяльності країни є міжнародна інвестиційна діяльність.

Сучасний стан економіки України супроводжується посиленням кризових явищ в усіх її сферах, що загострює проблему активізації процесів міжнародного інвестування та актуалізує проблему аналізу та оцінки сучасного стану інвестиційних процесів.

Таблиця 1

Місце України в основних світових рейтингах

Показник	Місце України	Значення	Обсяг дослідження
Індекс глобалізації	47	67,78	187 країн
Глобальний індекс інновацій	63	36,3	143 країни
Індекс людського розвитку	83	0,734	144 країни
Індекс ведення бізнесу	112	13-164	189
Індекс інвестиційної привабливості	89	-	174 країни
Індекс сприйняття корупції	142	-	175 країн
Індекс глобальної конкурентоспроможності	84	4,05	148 країн
Індекс економічної свободи	162	46,9	178 країн
Індекс слабкості країни	84	76,3	178 країн

Аналіз міжнародної інвестиційної діяльності України, на думку автора, слід проводити за наступними етапами:

- 1) визначення місця країни у міжнародному економічному середовищі на основі її світових рейтингів;
- 2) аналіз динаміки та структури експорту та імпорту прямих іноземних інвестицій з метою визначення міжнародної інвестиційної позиції країни та географічних і галузевих пріоритетів;
- 3) аналіз існуючого нормативно-правового забезпечення міжнародної інвестиційної діяльності;
- 4) виявлення проблеми у розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України;
- 5) розробка заходів з підвищення ефективності міжнародного інвестиційного співробітництва України [1].

Для визначення характеру економіки України та її місця в міжнародному економічному середовищі визначаються світові рейтинги країни (табл. 1).

Отже, Україна у 2015 році посідала 84 місце серед 148 країн за рівнем глобальної конкурентоспроможності, 162 місце серед 178 країн світу за рівнем економічної свободи і вважається країною з не свobodною економікою, 83 місце серед 144 країн світу за рівнем людського розвитку, 47 місце серед 187 країн за рівнем глобалізації, 84 місце за рівнем слабкості серед 178 країн та відноситься до країн з рівнем стабільності нижче за середній - високий рівень ризиків. Особливо слід відзначити низький рейтинг країни за рівнем інвестиційної привабливості - 89 місце серед 174 країн світу, що свідчить про відсутність зацікавленості іноземних інвесторів у вкладенні капіталу у національну економіку.

Аналіз сучасного стану міжнародного інвестування у динаміці показав, що обсяги імпорту капіталу з 1995 р. по 2015 р. виросли у 120 разів, експорту - майже у 324 рази.

Проведений автором аналіз динаміки і структури експорту прямих іноземних інвестицій свідчить про те, що у 2015 році вітчизняними суб'єктами господарювання було інвестовано в економіку інших країн 6 210,0 млн дол., що на 142,2 млн. дол. менше попереднього року та на 365,3 млн дол. - 2013 року. Найбільшу частку у загальному експорті інвестицій у 2015 р., як і в попередніх роках займали вкладення в економіку Кіпру - 5 817,6 млн. дол. (93,7%), частка яких збільшилась порівняно з 2014 р. на 2,1% та на 5,7% порівняно з 2013 р., що підтверджує висновки про відмивання українського капіталу через офшорні зони.

Географічна структура імпорту іноземних інвестицій за останні роки також практично не змінюється. Одним з найбільш активних інвесторів в економіку України протягом останніх років є Кіпр, частка якого у 2015 р. порівняно з 2014 р. скоротилась на 2,8% і склала 27,1%, частка Німеччини

складає, як і в попередньому році, 12,5%, а частка Нідерландів збільшилась з 11,1% у 2014 році до 12,9% у 2015 році, тобто на 1,8% [3].

Згідно з даними Держкомстату України кількість країн світу, які інвестують у економіку України, на 1 січня 1996 року становила 94 країни, на кінець 2011 року - 128, на кінець 2012 року - 130, на кінець 2013 року - 136 країн, на кінець 2014 - 131 країни, на кінець 2015 року - 132 країни. Отже, можна зробити висновок, що спостерігається географічна диверсифікація інвесторів [3].

Таким чином, за обсягами та структурою інвестування Україна є країною - реципієнтом іноземних інвестицій, що обумовлює необхідність розробки дієвих заходів щодо їх залучення та ефективного використання.

Слід зазначити, що ефективність міжнародної інвестиційної діяльності країни залежить від нормативно-правового забезпечення її здійснення, в якому чітко визначаються основні права та обов'язки іноземних інвесторів, пріоритетні сфери міжнародного інвестування та державні гарантії захисту іноземних інвестицій.

Основним нормативно-законодавчим актом, з регулювання інвестиційної діяльності в Україні є Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ, в рамках якого державою надаються гарантії захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності, встановлює загальні умови та порядок державного регулювання інвестиційної діяльності [6]. Але вперше такі гарантії було надано раніше виданим Законом України «Про захист іноземних інвестицій в Україні» від 10.09.1991 р. № 1540 а-ХІІ [5], що, на думку автора, є не достатньо коректним, так як без визначення основних складових державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності не можна надавати гарантії захисту прав іноземних інвесторів.

Характер та умови встановлення режиму іноземного інвестування регулюється Господарським кодексом (ГК) України від 16.01.2003 р. № 436-ІV [2]. Особливості іноземного інвестування визначені у Законі України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96- ВР [8].

З 1 січня 2012 року набрав чинності Закон України № 2623 «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» [7].

В Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» № 4218-ІV від 22.11.2012 р. визначено зміст терміну «інвестиційний проект» та складових інвестиційного проекту, напрями, шляхи та заходи державної підтримки і стимулювання інвестиційної діяльності, а також запровадження державної реєстрації інвестиційних проектів, які потребують державної підтримки та проведення оцінки їх економічної ефективності [4].

З 1 січня 2013 року набрав чинності Закон України від 06.09.2012 № 5205 «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Законом передбачено державну підтримку інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях, а також особливості оподаткування і суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки (зокрема, звільнення від сплати податку на прибуток до 2017 року та звільнення від сплати ввізного мита) [9].

Отже, не зважаючи на значну кількість нормативно-правових актів з регулювання міжнародної інвестиційної діяльності України, автор вважає за потрібне виокремити наступні проблеми у розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України:

1) нестабільна політична ситуація в країні на сьогодні є основним фактором гальмування розвитку інвестиційних процесів;

2) глибока економічна криза в країні, структурні деформації, відсутність виваженої економічної (податкової, валютної, бюджетної) політики є факторами відцентрової дії у міжнародному інвестуванні;

3) практично всі законодавчі акти зосереджують увагу саме на залученні іноземного капіталу та практично не торкаються вирішення проблеми активізації експорту капіталу вітчизняними суб'єктами господарювання;

4) в багатьох законодавчих актах забезпечується захист з боку держави іноземних інвесторів, але відсутня регламентація захисту від некомерційних ризиків;

5) спрямування зусиль на залучення зовнішніх кредитних ресурсів, а не розробку довгострокових інвестиційних програм та проектів.

Література:

1. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посіб. / С. В. Бестужева. - Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. - 212 с.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/)

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» : Закон України від 22.12.2011 р. № 4218-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/)

5. Про захист іноземних інвестицій в Україні : Закон України №1540-аХІІ від 10.09.1991 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/)

6. Про інвестиційну діяльність : Закон України №1560-ХІІ від 18. 09.1991р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/)

7. Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» : Закон України від 1.01.2012 р. №2623 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Про режим іноземного інвестування: Закон України №93/96-ВР від 19.03.1996 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України №5205 від 1.01. 2013 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>